

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΛΥΡΑΚΗΣ

ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΕ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Όταν υπάρχουν άνθρωποι**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιώργος Πολυράκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θοδωρής Πιτσιρίκος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχοτά

© Γιώργος Πολυράκης, 2015
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Judy Kennamer/Arcangel Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2015

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2015, 12.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1086-9
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1087-6

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωσα
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoïou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΛΥΡΑΚΗΣ

ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΟΛΥΡΑΚΗ

ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

(θεατρικό, 1995)

ΕΚΕΙΝΗ Η ΣΤΙΓΜΗ

(μυθιστόρημα, 1996, 22η έκδοση, Φεβρουάριος 2010)

ΧΟΡΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΣΙΩΠΗ

(μυθιστόρημα, 1998, Βραβείο Πεζογραφίας Ελληνικής Εταιρείας Χριστιανικών Γραμμάτων, Σειρά στην τηλεόραση, στον ALPHA, 2002-2003, 41η έκδοση, Απρίλιος 2014)

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΧΘΕΣ

(μυθιστόρημα, 2000, Α΄ Βραβείο Μυθιστορήματος Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός», 22η έκδοση, Σεπτέμβριος 2014)

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΑΝΕΜΩΝΗΣ

(μυθιστόρημα, 2001, 20ή έκδοση, Σεπτέμβριος 2014)

ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΝΟΗ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΥ

(μυθιστόρημα, 2003, 14η έκδοση, Απρίλιος 2014)

ΜΑΚΡΙΝΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

(ιστορικό μυθιστόρημα, 2005, 17η έκδοση, Μάρτιος 2014)

ΣΑΝ ΝΑ ΜΗΝ ΠΕΡΑΣΕ ΜΙΑ ΜΕΡΑ

(διηγήματα, 2006, 7η έκδοση, Απρίλιος 2014)

ΣΙΩΠΗΛΕΣ ΚΡΑΥΓΕΣ

(ιστορικό μυθιστόρημα, 2007, 13η έκδοση, Φεβρουάριος 2014)

ΟΙ ΑΕΤΟΙ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ

(μυθιστόρημα, 2008, 7η έκδοση, Οκτώβριος 2014)

ΛΥΤΡΩΣΗ

(μυθιστόρημα, 1η έκδοση 1994, 2η έκδοση, Ψυχογιός 2009, 8η ανατύπωση, Μάρτιος 2014)

ΔΩΡΟΘΕΑ ΝΤΕ ΡΟΠ

(μυθιστόρημα, 2010, 9η έκδοση, Οκτώβριος 2013)

ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

(μυθιστόρημα, 2011, 6η έκδοση, Μάρτιος 2014)

ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

(μυθιστόρημα, 2012, 4η έκδοση, Σεπτέμβριος 2014)

ΤΑ ΗΡΑΝΘΕΜΑ ΘΑ ΑΝΘΙΣΟΥΝ ΞΑΝΑ

(μυθιστόρημα, 2013, 3η έκδοση, Σεπτέμβριος 2013)

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

(μυθιστόρημα, 2014, 2η έκδοση, Ιούλιος 2014)

Στη σύζυγό μου Έτη,
στην κόρη μου Ευαγγελία και
στον Σπύρο, τον σύζυγό της,
στον γιο μου Θοδωρή
και στον εγγονό μου Αδάμ,
η σκέψη των οποίων
μου δίνει τη δύναμη να προχωρώ
με μεγάλα βήματα,
νηφάλιος και ολοκληρωμένος

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Την ιδέα για τούτο το βιβλίο μου έδωσε η υπεύθυνη του Εκδοτικού Τμήματος των Εκδόσεων Ψυχογιός και εκλεκτή φίλη, κυρία Αγγέλα Σωτηρίου, η οποία, όταν διάβασε το θεατρικό έργο που είχα γράψει στην τελευταία τάξη του λυκείου, το οποίο υπάρχει μέσα στο βιβλίο μου *Μαθητικές αναμνήσεις*, μου είπε: «Το θεατρικό έργο μπορεί να αποτελέσει τον πυρήνα για ένα μυθιστόρημα. Έχει πλοκή, ενδιαφέροντες χαρακτήρες και εκτυλίσσεται σε μια ενδιαφέρουσα εποχή. Σκεφτείτε το!»

Δε χρειάστηκε να το σκεφτώ πολύ. Το αποφάσισα πριν ακόμα σβήσει από τ' αυτιά μου ο ήχος της φωνής της Αγγέλας, και από την επόμενη κιόλας μέρα άρχισα την απαραίτητη έρευνα, επειδή επρόκειτο να κινηθώ σε μια εποχή την οποία δεν είχα ζήσει. Άρα δεν είχα προσωπικές μνήμες ούτε εμπειρίες.

Δράττομαι της ευκαιρίας να πω ότι σε όλα μου τα βιβλία προσπαθώ να δείξω μεγάλο σεβασμό στους ανθρώπους που μου κάνουν την τιμή να με διαβάζουν. Ο σεβασμός προς τις αναγνώστριές μου και τους αναγνώστες μου απορρέει από τις αρχές και τις αξίες με τις οποίες γαλουχήθηκα στα Σφα-

κιά της Κρήτης, όπου γεννήθηκα και μεγάλωσα, και η εκτίμηση στο πρόσωπό μου, την οποία εισπράττω από τα μηνύματα που μου στέλνουν για τα βιβλία μου, μου δίνει δύναμη να συνεχίζω να γράφω με τον τρόπο που γράφω. Τους ευχαριστώ από καρδιάς γι' αυτή. Δράττομαι επίσης της ευκαιρίας να δηλώσω ότι την αμοιβαία εκτίμηση και τον αλληλοσεβασμό τα θεωρώ στοιχεία απαραίτητα για τη συνέχιση και διατήρηση μιας οποιουδήποτε είδους σχέσης. Στη διαδρομή μου δε δίστασα ποτέ να βάλω τέρμα σε μια σχέση όταν διαπίσωνα ότι τα αισθήματα αυτά δεν ήταν αμοιβαία.

Τελειώνοντας, θέλω να ευχαριστήσω την Αγγέλα για την ιδέα της και για τη συνεργασία της και να ευχηθώ υγεία στους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάζομαι, στις αναγνώστριες και στους αναγνώστες μου. Ως γιατρός, γνωρίζω ότι είναι η καλύτερη ευχή.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΛΥΡΑΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Από το ημερολόγιο της Ιομήνης Κονταξή

Από τότε που ήμουν μικρή, μου άρεσε να στέκομαι μπροστά στον καθρέφτη που υπήρχε στο δωμάτιό μου, αρκετά ψηλά, ώστε μόλις που έφτανα για να βλέπω το πρόσωπό μου. Στεκόμουν με τις ώρες μπροστά σ' εκείνο τον καθρέφτη. Η θεία μου η Τερέζα, η οποία είναι καλόγρια, μου έλεγε ότι ήταν μεγάλη αμαρτία να κοιτάζομαι στον καθρέφτη για να δω αν είμαι όμορφη και ότι ο Θεός θα έριχνε αστροπελέκι να με κάψει, εγώ όμως δεν την πίστευα. Άλλωστε, σ' εκείνη την ηλικία, αντικρίζοντας το είδωλό μου στο τζάμι του, δε με ενδιέφερε να δω αν ήμουν όμορφη. Απλώς μετρούσα τις φακίδες μου και στενοχωριόμουν, επειδή καμία από τις φίλες μου δεν είχε. Μόνο εγώ. Η μαμά με κατηγορούσε ότι έβγαινα στον ήλιο χωρίς καπέλο, αλλά εγώ το αντιπαθούσα, επειδή έκρυβε τα κατάξανθα μαλλιά μου, που έπεφταν ως τους ώμους μου. Είχα μάθει να τα πλέκω σε κοτσίδες, αλλά η μαμά μου μόνο σε επίσημες περιστάσεις μού επέτρεπε να τα κάνω έτσι και μετά να τα τυλίγω σαν κορόνα γύρω από το κεφάλι μου. Τελικά οι φακίδες χάθηκαν όλες, χωρίς ν' αφήσουν ούτε ένα σημάδακι, και εγώ πίστευα ότι αυτό συνέβη γιατί ο Θεός άκουσε τα παρακάλια μου και με λυπήθηκε.

Μεγαλώνοντας, άρχισα να αλλάζω συνήθειες, αλλά δεν έπα-

ψα να στέκομαι ώρα πολλή μπροστά στον καθρέφτη μου. Ο μικρός καθρέφτης του παιδικού μου δωματίου αντικαταστάθηκε από έναν άλλο, ολόσωμο, και, καθώς στεκόμουν μπροστά του, κοίταξα πια με φιλαρέσκεια και αμέτρητη ικανοποίηση τα μεγάλα γαλάζια μάτια μου με τις μακριές γυριστές βλεφαρίδες, τις καλοσχηματισμένες χρυσαφίες καμπύλες των φρυδιών μου, τα ελαφρώς προτεταμένα ζυγωματικά του προσώπου μου και τα σαρκώδη χείλη μου, που, όταν χαμογελούσαν, άφηναν να φαίνονται δύο σειρές κατάλευκα μαργαριτάρια – τα τέλεια δόντια μου. Το κορμί μου, με τις καμπύλες του στήθους και των γοφών και τη λεπτή μέση, μέστωνε γρήγορα και γινόταν όμορφο όσο και το πρόσωπό μου. Κι εγώ, παρατηρώντας την εικόνα μου στον καθρέφτη, προσδοκούσα με λαχτάρα ένα φοβερό και ιερό γεγονός: το ξύπνημα της γυναίκας μέσα μου, που περιμένα ότι θα ερχόταν μέσα στην ποίηση και στο φως. Όπως το περιμένει, το προσδοκά και το λαχταρά να γίνει κάθε γυναίκα, η οποία, μέσα στην άγνοιά της, πιστεύει ότι, επειδή δόθηκε σ' έναν άντρα, έχει κιόλας γνωρίσει τον έρωτα, με αποτέλεσμα πολλές φορές να μένει απογοητευμένη, αν όχι αηδιασμένη, μετά το πρώτο σμιξίμο. Βίωσα τούτη την άγνοια και την τραγικότητά της.

Όπως κάθε γυναίκα, περιμένα την ώρα που θα ερχόταν ο άντρας ο οποίος θα με μνούσε στα μυστικά του έρωτα, αλλά χρειάστηκε να περάσουν χρόνια για να μάθω ότι εκείνος ο άντρας δεν είναι πάντα αυτός που θα σε κάνει πρώτος δική του και ότι η τρομερή και αστραποβόλα εκείνη στιγμή που χάνουμε τη συνειδήσή μας, η στιγμή που ελευθερώνει τη θύελλα των αισθήσεων, που αναστατώνει και μεταμορφώνει σαν δύναμη κοσμική και δημιουργική, δε συμπίπτει πάντοτε με την ώρα του πρώτου σμιξίματος.

Μόλις πάτησα τα είκοσι, οι γονείς μου αποφάσισαν να με παντρεύουν. Και λέγοντας ότι αποφάσισαν κυριολεκτώ. Δε με

ρώτησαν καν αν θέλω. Ούτε δέχτηκαν την παραμικρή κουβέ-
ντα από μέρους μου για τον γαμπρό που είχε φέρει η προξε-
νήτρα. Σύμφωνα με την αμετακίνητη απόφασή τους, ο συγκε-
κριμένος παρείχε όλα τα εχέγγυα για έναν ευτυχισμένο γάμο,
επειδή είχε στο τέρμα Αχαρνών ένα κατάστημα με είδη κι-
γκαλερίας, το οποίο, κατά την έκφραση του πατέρα μου, ήταν
σκέτο χρυσορρυχείο. Το ότι ήταν νέος και εκείνος –αν και κο-
ντά δέκα χρόνια μεγαλύτερός μου– μέτρησε μεν θετικά αλλά
δεν έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην επιλογή των γονιών μου.
Από τη στιγμή που ήταν πεπεισμένοι ότι η ηλικία έρχεται σε
δεύτερη μοίρα όταν υπάρχει οικονομική άνεση –και μάλιστα
μεγάλη, όπως στην περίπτωση του Αρτέμη–, δε θα γύριζαν πί-
σω το προξενιό ακόμα κι αν ο υποψήφιος με περνούσε τριά-
ντα χρόνια.

Ομολογώ ότι όταν γνώρισα τον Αρτέμη δεν απογοητεύτη-
κα από την εμφάνισή του. Ήταν μελαχρινός, κανονικού ανα-
στήματος προς το ψηλός και μάλλον όμορφος, αλλά οι εντυ-
πώσεις της πρώτης γνωριμίας δεν άργησαν να διαφενεσθούν.
Πολύ γρήγορα κατάλαβα ότι ο μέλλον σύζυγός μου δεν είχε
κανενός είδους ευαισθησία κι ότι ήταν πρωτόγονος, πράγμα
το οποίο δεν ενοχλούσε τη μητέρα μου, που αποφάνθηκε με
στόμφο ότι «ο άντρας πρέπει να διαθέτει πυγμή». Ο πατέρας
μου, πάλι, εντυπωσιάστηκε από το γεγονός ότι ο μέλλον γα-
μπρός τον γνώριζε απέξω κι ανακατωτά όλα τα μεγέθη στις
βίδες και τις ίντσες στους σωλήνες. Εγώ όμως δεν είμαι ού-
τε βίδα ούτε σωλήνας, σκέφτηκα να του πετάξω κατάμουτρα
αλλά δεν το αποτόλμησα.

Μέσα σε έξι μήνες παντρευτήκαμε. Κι από την πρώτη νύ-
χτα του γάμου μου βίωσα την άγνοια μέσα στην οποία ζούσα
και την τραγικότητα της διάψευσης όσων ονειρευόμουν και
έπλαθα με τη φαντασία μου για τον έρωτα και την πρώτη σαρ-
κική επαφή μου μ' έναν άντρα.

Με πάντρεψαν πριν από οχτώ χρόνια. Είμαι πια στα είκοσι οχτώ και μόλις τη νύχτα που πέρασε έξησα, για πρώτη φορά, τη θύελλα των συναισθημάτων που με συντάρραξαν και με μεταμόρφωσαν σε αληθινή γυναίκα. Κι αναλογίζομαι ότι στο βάθος του φύλου μου, μέσα στις ρίζες του ενστίκτου, βρισκόταν η γυναίκα σε ύπνωση, περιμένοντας τον κατάλληλο άντρα, που θα την ξυπνούσε, εμφυσώντας τη συνείδηση μαζί και την πνοή του σ' ένα καινούργιο ον. Αυτό το καινούργιο ον είμαι τώρα εγώ!

Αρρησα πολύ να κοιμηθώ τούτη τη νύχτα, επειδή αρνιόμουν να κατέβω από εκεί ψηλά όπου με είχε ταξιδέψει ο άντρας που κοιμόταν ήσυχα πλάι μου. Παρέμενα με τα μάτια ανοιχτά μέσα στο σκοτάδι, σ' ένα σκοτάδι όπου υπήρχε κάτι σαν ρίγος, ένας παλμός σκιών, που είχε ξεκινήσει από τα τριόσβαθα του είναι μου, που με είχε κάψει σαν λίβας, με είχε θαμπώσει σαν φως και με είχε διαπεράσει σαν πύρινη ρομφαία. Αισθανόμουν σαν να με είχε διασχίσει κάτι που έμοιαζε με φωτιά, με τρέλα, με μεθύσι, με προσευχή, με χορό και με κάτι άλλο, με κάτι μυστικιστικό, με το άγνωστο. Έκανα σκέψεις ασυνήθιστες για μένα κι έλεγα μέσα μου ότι ο έρωτας πηγάζει από τον ήλιο, ότι εκεί είναι ο θρόνος του, επειδή μια εκδήλωση του ήλιου είναι η ζωή, και ο έρωτας είναι η δύναμη που τη διαιωνίζει. Αυτή η δύναμη ήταν που είχε φέρει το πρώτο αναστάτωμα μέσα μου, είχε δώσει έναν ξέφρενο ρυθμό στους χτύπους της καρδιάς μου, είχε θαμπώσει τα μισόκλειστα μάτια μου μ' ένα εκτυφλωτικό φως, σάμπως όλες οι αισθήσεις μου οι κρυφές να έρχονταν να σπάσουν σαν κύματα, κάνοντάς με να νιώθω σαν να είχα εισδύσει σε μια περιοχή θαυμαστή μα άγνωστη μέχρι τώρα. Ήταν η πρώτη φορά που ένιωσα σαν να είχα απαλλαγεί από το κορμί μου, σαν να είχα ξεφύγει από την ίδια την ύπαρξή μου.

Τούτη τη νύχτα που πέρασε αισθάνομαι σαν να μεταφέρ-

θηκα σε μιαν άλλη διάσταση. Κι αναρωτιέμαι γιατί ρίχνουμε ένα πέπλο πάνω σ' όλες τις εικόνες της απόλαυσης που ζούμε με τον έρωτα. Αναρωτιέμαι γιατί δε μας μιλάνε για τον έρωτα ούτε στο σπίτι ούτε στο σχολείο, σαν ο έρωτας να είναι κάτι το απαγορευμένο ή σιχαμερό. Κι ωστόσο αυτός είναι η πηγή κάθε παράστασής μας, αυτός μας κυριεύει από το λίκνο ως το τέλος της ζωής μας, αυτός επηρεάζει τις πράξεις μας και καθοδηγεί τα πάθη μας. Τελικώς πιστεύω ότι είναι η υποκρισία μας που μας κάνει να μη μιλάμε ποτέ στα παιδιά μας για τον έρωτα, παρόλο που τον σκεφτόμαστε διαρκώς.

Ξαναγυρνώ στη σύντομη ιστορία του γάμου μου: Πάνω στα δύο χρόνια από τον γάμο μας, ο Αρτέμις σκοτώθηκε σε τροχαίο δυστύχημα. Τον έκλαψα και μαυροφορέθηκα για να τον πενήθσω, επειδή ήταν πολύ καλός μαζί μου, με φρόντιζε, με αγαπούσε και δεν είχε αφήσει να μου λείψει τίποτα. Δεν είχα κανένα παράπονο από αυτόν. Είχα καταλήξει να μην έχω κανένα παράπονο ούτε για τον τρόπο που μου έκανε έρωτα. Καθώς είχα ανατραφεί ανστηρά από τη μητέρα μου, παντρεύτηκα αγνοώντας σχεδόν τα πάντα γύρω από αυτό το ζήτημα. Λέγοντας «σχεδόν τα πάντα», εννοώ ότι για τα μυστήρια του έρωτα δεν ήξερα παρά λιγοστά πράγματα, κι αυτά ακαθόριστα, που τα είχα μάθει από ψιθυρίσματα των φιλενάδων μου. Ο Αρτέμις, αντί να μου τα μάθει, με άφησε να τα αγνοώ όλα. Αυτό που μου έμεινε από κάθε σμίξιμό μας ήταν πρώτα κάποιοι πνιχτοί, επαναλαμβανόμενοι αναστεναγμοί του, που ακολουθούνταν από αγκομαχητά τα οποία λες κι έβγαιναν από τα τριόρθα του είναι του, κάνοντας τα δόντια του να δαγκώνουν το κενό κι όλους τους μυς του να τεντώνονται. Κι ύστερα, όταν απαλλασσόμουν από εκείνο το σύμπλεγμα των κορμιών μας το γεμάτο από την αναστάτωση και το τρεμούλιασμα και τα βογκητά του Αρτέμη, εκείνος γυρνούσε στο πλάι και μέσα σε λίγα λεπτά είχε κοιμηθεί, ενώ εγώ παρέμε-

να ώρα πολλή με τα μάτια ορθάνοιχτα μέσα στο σκοτάδι, με τα μέλη μου παγωμένα, κι ας μην έκανε κρύο, απογοητευμένη και πολλές φορές αηδιασμένη, αλλά και κάποτε τρομαγμένη από έναν φόβο ανομολόγητο, σαν να προσπαθούσα να βγω μέσα από μian άβυσσο, σαν να αναζητούσα έναν ήλιο μέσα στα ερέβη.

Είμαι από φυσικόν μου ρομαντική και πριν παντρευτώ έπλαθα όνειρα, σαν κι αυτά που κάνει κάθε κοπέλα η οποία περιμένει αυτόν που θα 'ρθει κάποια στιγμή και, με το που θα την κοιτάξει, θα κάνει το κορμί της να κεντηθεί από τον πόθο. Αλλά, σαν παντρεύτηκα, έπαψα να ονειρεύομαι. Και μετά τον θάνατο του Αρτέμη βάλθηκα να πραγματοποιήσω μια επιθυμία που είχα από μικρή: να γίνω ζωγράφος. Και έγινα. Κι όπως λένε, είμαι πολύ καλή. Πρέπει όμως να παραδεχτώ ότι κατέστη εφικτό να σπουδάσω χάρη στα χρήματα που μου άφησε ο Αρτέμης. Τόσα χρήματα που θα μου ήταν αρκετά για να ζήσω πλουσιοπάροχα για πολλά χρόνια.

Αρχισα πάλι να πλάθω όνειρα. Αλλά όνειρα αυτή τη φορά που είχαν σχέση με την τέχνη μου, με τον κόσμο που θα θαύμαζε τα έργα μου και μέσα από αυτά τη δημιουργό τους. Είχα παραμερίσει τη γυναίκα, που, όπως αποδείχτηκε τη χτεσινή νύχτα, λαγοκοιμόταν μέσα μου, έτοιμη να ξυπνήσει στο πρώτο κατάλληλο κάλεσμα. Και τώρα που αναλογίζομαι τη φτωχή ερωτική εμπειρία μου με τον Αρτέμη, αναρωτιέμαι αν ήμουν εγώ αυτή η γυναίκα που η ιδέα της για τον έρωτα άγγιζε τα όρια της αποστροφής. Ωστόσο ήταν αρκετή μόνο μία νύχτα για να καταλάβω ότι ο έρωτας είναι όλη εκείνη η ενέργεια και η τεράστια δύναμη που καθαγιάζει το σμίξιμο ενός άντρα με μια γυναίκα. Ήταν αρκετή μόνο μία νύχτα για να μάθω ότι ο τρυφερός και σωστός άντρας είναι εκείνος που μαντεύει τις διαθέσεις της γυναίκας, εκείνος που αναγνωρίζει πάνω στην έκφρασή της την ώρα της αυτοεγκατάλειψης,

εκείνος που από σημάδια ανεξιχνίαστα μαντεύει την αναταραχή ή την ηρεμία της και επιλέγει τον δρόμο που θα ακολουθήσει. Εκείνος είναι ο υπέρτατος κύριος που ανακαλύπτει τα μυστικά κλειδιά του κορμιού της, που θα τη μυθήσει στο υπέρτατο μυστήριο του έρωτα, που θα ξυπνήσει μέσα της τη μεγαλύτερη χαρά, που θα τη μεταμορφώσει κάνοντάς την ικανή να χτυπήσει και πάλι την πύλη της ζωής, στεφανώνοντας με την εκμηδένιση της τελικής στιγμής το ερωτικό παραλήρημα.

Είναι πρωί ακόμη. Κοιμήθηκα ελάχιστα τη χτεσινή νύχτα αλλά δε νυστάζω. Ενώ γράφω, με το αριστερό χέρι χαϊδεύω το χρυσό μενταγιόν που κρέμεται από τον λαιμό μου, περασμένο με μια χρυσή αλυσίδα. Έχει σχήμα καρδιάς, ανοίγει σαν κουτάκι και μέσα είναι τοποθετημένη η φωτογραφία μου και γραμμένη μια ημερομηνία: 11 Νοεμβρίου 1939. Η χτεσινή ημερομηνία, η ημερομηνία του γάμου μου με τον Αλέξανδρο. Χτες παντρευτήκαμε κι αυτή ήταν η πρώτη μας νύχτα. Ο Αλέξανδρος μου πέρασε το μενταγιόν στον λαιμό μόλις βρεθήκαμε μόνοι στο δωμάτιο του ξενοδοχείου.

Ο άντρας μου κοιμάται ακόμη. Ανοίγω το μενταγιόν και κοιτάζω την ημερομηνία των γάμων μας. Αν και εκείνη που δε θα ξεχάσω ποτέ είναι η μέρα που γνώρισα τον Αλέξανδρο, πέντε μήνες πριν. Ήταν τότε που είχα πάει στα γραφεία της ΑΕΤΕ*, στη Σταδίου 15, για κάποια βλάβη που είχε παρουσιαστεί στο τηλέφωνο του ατελιέ μου...

---

* ΑΕΤΕ: Ανώνυμος Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρεία – πρόδρομος του σημερινού ΟΤΕ.

Το πρωί της 15ης Ιουνίου 1939 ο Αλέξανδρος Κονταξής, τμηματάρχης της ΑΕΤΕ, κουβέντιαζε φιλικά στο γραφείο του στη Σταδίου 15 με τον Έρνεστ Τζιόμπεκ, ενημερώνοντάς τον για τη λειτουργία της τηλεφωνικής εταιρείας, τα προβλήματατά της και το προσωπικό που απασχολούσε. Ο Έρνεστ Τζιόμπεκ ήταν ένας ευγενικός, πρόσχαρος και γλυκομίλητος Γερμανός, ο οποίος λίγες μέρες πριν είχε έρθει στην Ελλάδα ως υψηλόβαθμο διευθυντικό στέλεχος της ΑΕΤΕ. Ήταν ειδικευμένος στις τηλεπικοινωνίες και πριν από την άφιξή του στην Αθήνα ήταν διευθυντής της Telefunken στο Βερολίνο. Ο Αλέξανδρος Κονταξής είχε εντυπωσιαστεί από το γεγονός ότι σε τόσο νεαρή ηλικία ο Τζιόμπεκ ήταν διευθυντής σε μια κολοσσιαία εταιρεία όπως η Telefunken, έχοντας σπουδάσει όμως και ο ίδιος τηλεπικοινωνίες στο Βερολίνο, είχε διαπιστώσει ότι στη Γερμανία οι άνθρωποι κρίνονταν, αξιολογούνταν και προωθούνταν ανάλογα με τα προσόντα τους και ότι το νεαρό της ηλικίας δεν αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα για μια γρήγορη ανέλιξη σε υψηλόβαθμες θέσεις. Ήταν, λοιπόν, αναπόφευκτο να κάνει συγκρίσεις και να μελαγχολεί στη σκέψη ότι στην ηλικία των τριάντα τεσσάρων ετών ήταν ένας απλός τμηματάρχης ενώ ο σχεδόν συνομήλι-

κός του Γερμανός ήταν διευθυντής. Αλλά κολακεύτηκε πολύ όταν άκουσε από τον ίδιο τον Τζιόμπεκ ότι ήταν στενός φίλος του Κλεμ φον Χόχενμπεργκ, του στρατιωτικού ακολούθου της γερμανικής πρεσβείας στην Αθήνα, και ότι σε πρώτη ευκαιρία θα τον επισκέπτονταν οι δυο τους στην πρεσβεία για να του τον γνωρίσει. Χωρίς χρονοτριβή, υποσχέθηκε κι ο ίδιος στον Τζιόμπεκ ότι θα τον έφερε σε επαφή με σημαντικούς παράγοντες της αθηναϊκής κοινωνικής ζωής, κάτι που ο Γερμανός αποδέχτηκε με ενθουσιασμό.

«Αν το κάνεις, φίλε Αλέξανδρε, θα σου είμαι ευγνώμων. Είναι κάτι που θα χαροποιήσει αφάνταστα τη σύζυγό μου, η οποία δε γνωρίζει κανέναν σε τούτη την όμορφη πόλη και είναι αναπόφευκτο να αισθάνεται μοναξιά τις ώρες που εγώ θα βρίσκομαι στο γραφείο», είπε με μάτια που έλαμπαν. Η σύζυγός του ήταν μία εκπάγλου καλλονής νεαρή Γερμανίδα.

«Είναι το λιγότερο που μπορώ να κάνω, Έρνεστ», απάντησε ο Αλέξανδρος, ενώ σκεφτόταν ότι η πανέμορφη Γερμανίδα δε θα δυσκολευόταν καθόλου να γίνει πολύ αγαπητή στους κύκλους που θα έμπαινε με τη βοήθειά του.

Ο Αλέξανδρος Κονταξής μιλούσε πολύ καλά τη γερμανική γλώσσα και ήταν θαυμαστής της πειθαρχίας και του τρόπου ζωής που χαρακτήριζαν τον γερμανικό λαό. Ήταν γερμανόφιλος και δεν το έκρυβε. Άλλωστε ήταν κοινωνικά αποδεκτό να δηλώνει κάποιος τη συμπάθειά του προς μια ξένη χώρα. Στα σαλόνια, στα κέντρα διασκέδασης, στα καφενεία και γενικώς σε κάθε χώρο συνάθροισης, οι γερμανόφιλοι, οι αγγλόφιλοι, οι γαλλόφιλοι και οι ιταλόφιλοι δήλωναν ανοιχτά και χωρίς ενδοιασμούς τις προτιμήσεις τους, όπως θα έκαναν εάν επρόκειτο για ένα εθνικό πολιτικό κόμμα.

«Ο φον Χόχενμπεργκ τι βαθμό φέρει; Εννοώ τι βαθμό φέρει στον στρατό, αφού είναι στρατιωτικός ακόλουθος της γερμανικής πρεσβείας», ρώτησε ο Αλέξανδρος, ανυπομονώ-

ντας να κάνει τη γνωριμία ενός τόσο σημαντικού προσώπου. Είχε ήδη αρχίσει να κορδώνεται στα μάτια του προσωπικού της ΑΕΤΕ, επειδή ο Έρνεστ Τζιόμπεκ έδειξε από την αρχή να τον τιμά με τη φιλία και την εμπιστοσύνη του.

Ο Έρνεστ Τζιόμπεκ χαμογέλασε πριν απαντήσει.

«Φέρει τον βαθμό του συνταγματάρχη της Βέρμαχτ, μιλάει πολύ καλά τα αγγλικά, όπως και τα ελληνικά, και έχει πολλούς φίλους Έλληνες. Σημαντικούς φίλους, όπως είναι ο διευθυντής της Lufthansa και ο αντιπρόσωπος της Siemens στην Ελλάδα». Έμεινε για λίγο σιωπηλός, κοιτάζοντας κατάματα τον συνομιλητή του. «Είναι μεγάλος φίλος της χώρας σας, την οποία έχει επισκεφθεί πολλές φορές πριν έρθει με την ιδιότητα του στρατιωτικού ακολούθου». Είχε παρατηρήσει ότι ο Αλέξανδρος Κονταξής έδειχνε εντυπωσιασμένος. Βιάστηκε να συνεχίσει. «Ο πατέρας του ανήκε σε μια παλιά αριστοκρατική οικογένεια της Γερμανίας και η μητέρα του είναι Αγγλίδα, γόνος επίσης αριστοκρατικής αγγλικής οικογένειας».

Έτσι εξηγείται που μιλάει αγγλικά, είπε μέσα του ο Αλέξανδρος. Ετοιμαζόταν να ρωτήσει πώς είχε μάθει να μιλάει και τα ελληνικά, όταν ένας χτύπος στην πόρτα τον σταμάτησε πριν η ερώτηση βγει από τα χείλη του.

«Εμπρός», είπε στρέφοντας το βλέμμα.

Την άλλη στιγμή η πόρτα άνοιξε και μια αιθέρια ύπαρξη εμφανίστηκε στο άνοιγμα.

Ήταν μια νέα, όμορφη κοπέλα. Είχε λυγερή κορμοστασιά και το κίτρινο κρεπ ντε σιν του φορέματός της έπεφτε ανάλαφρα πάνω στο πλούσιο στήθος της κι έδενε πολύ σφιχτά χαμηλά στους γοφούς της, αναδεικνύοντας θαυμάσια τις τέλει αναλογίες του κορμιού της, με τις πλούσιες καμπύλες. Το κλος καπέλο της, με το στενό μπορ, σκέπαζε τα πυκνά κατάξανθα μαλλιά της. Τα γαλάζια μάτια της ήταν μεγάλα και

πανέμορφα και τα καλοσχηματισμένα φρύδια της είχαν το ίδιο χρώμα με τα μαλλιά της.

«Καλημέρα σας», είπε χαμογελώντας κι έπειτα το βλέμμα της πήγε και ήρθε γρήγορα από τον έναν άντρα στον άλλο, σαν να αναρωτιόταν σε ποιον από τους δύο έπρεπε να απευθύνει το αίτημα το οποίο την είχε φέρει ως εδώ.

«Καλημέρα», είπε ο Αλέξανδρος και, βλέποντας τον Έρνεστ Τζιόμπεκ να πετάγεται όρθιος στο αντίκρισμα της κοπέλας και να παραμένει ευθυτενής, σχεδόν σε στάση προσοχής, σηκώθηκε και εκείνος.

Η κοπέλα κοίταξε, γρήγορα πάλι, τους δύο άντρες. Αυτός που είχε σηκωθεί πρώτος είχε ένα ελαφρύ χαμόγελο στο ευγενικό πρόσωπό του. Ο άλλος, αυτός που είχε ανταποδώσει το καλημέρισμά της, την κοίταζε σοβαρός.

«Ο κύριος Κονταξής;» ρώτησε, πηγαινοφέροντας πάλι το βλέμμα από τον ένα στον άλλο.

«Εγώ είμαι ο κύριος Κονταξής, δεσποινίς», είπε ο Αλέξανδρος. «Σε τι μπορώ να σας εξυπηρετήσω;» Πριν πάρει απάντηση, παρατήρησε ότι ο Έρνεστ Τζιόμπεκ έκανε μια χαρακτηριστική κίνηση προς το μέρος του και βιάστηκε να προσθέσει: «Ο κύριος Έρνεστ Τζιόμπεκ, διευθυντής της εταιρείας μας».

Την άλλη στιγμή ο Γερμανός έκανε δυο μεγάλα βήματα και πλησίασε την κοπέλα.

«Φροϊλάιν», είπε χαμογελώντας ευγενικά. Φίλησε με μια άψογη κίνηση το χέρι που του έτεινε η κοπέλα και, κάνοντας ξανά δυο βήματα πίσω χωρίς να γυρίσει την πλάτη, επανήλθε στη θέση όπου στεκόταν πριν.

«Τι μπορούμε να κάνουμε για σας, δεσποινίς;» ρώτησε πάλι ο Αλέξανδρος και –επηρεασμένος από την ευγένεια που είχε επιδείξει ο Γερμανός– πρόσθεσε, δείχνοντας ένα κάθισμα: «Καθίστε, παρακαλώ».

Η κοπέλα αρνήθηκε μ' ένα αφοπλιστικό χαμόγελο.

«Όχι, ευχαριστώ. Δε θέλω να καταχραστώ τον χρόνο σας. Ήρθα απλώς για να δηλώσω κάποια βλάβη στο τηλέφωνό μου, αλλά ο υπάλληλος στον οποίο απευθύνθηκα μου συνέστησε να αποταθώ σε σας».

Γιατί; αναρωτήθηκε ο Αλέξανδρος. Τέτοιου είδους ζητήματα αντιμετωπίζονταν από τους αρμόδιους υπαλλήλους κι όχι από τον τμηματάρχη.

«Βλάβη στο τηλέφωνο του σπιτιού σας;»

«Όχι. Στο τηλέφωνο του ατελιέ μου».

Ο Αλέξανδρος την κοίταξε ερωτηματικά.

«Στο τηλέφωνο του ατελιέ σας;»

«Ναι. Είμαι ζωγράφος...»

«Ζωγράφος;» Στο ηχώχρωμα της φωνής του υπήρχε μια ευχάριστη έκπληξη.

«Ναι», απάντησε η κοπέλα, κολακευμένη από κάτι που είχε διακρίνει στην έκφρασή του – πέρα απ' αυτό το ξάφνιασμα στη φωνή του.

«Το τηλέφωνο είναι στο όνομά σας;»

«Φυσικά. Λέγομαι Ισμήνη Ανδρεοπούλου».

«Μάλιστα. Ελάτε μαζί μου, δεσποινίς Ανδρεοπούλου. Έπειτα στράφηκε στον Τζιόμπεκ: «Έρνεστ, με συγχωρείς για δυο τρία λεπτά».

Όταν η κοπέλα τού έδειξε τον υπάλληλο ο οποίος την έστειλε στο γραφείο του, ο Αλέξανδρος κατάλαβε γιατί της είχε φερθεί μ' αυτό τον ακατανόητο τρόπο. Ο συγκεκριμένος υπάλληλος ήταν ένας μικροκαμωμένος, δύστροπος άντρας, με αρρωστιάριχη όψη χωρίς να είναι άρρωστος. Ήταν πάντοτε τόσο χλομός, λες και δεν υπήρχε σταγόνα αίμα στις φλέβες του. Οι συνάδελφοί του έλεγαν, συζητώντας σκωπτικά μεταξύ τους, ότι είχε δύο όλα κι όλα ερυθρά αιμοσφαίρια στο αίμα του, αλλά αποτελούσε κοινό μυστικό ότι αιτία του δύστροπου χαρα-

κτήρα του και της αρρωστιάριξης όψης του ήταν η γυναίκα του, μία χυμώδης, προκλητική καλλονή, η οποία τον περνούσε ένα κεφάλι και τραβούσε σαν μαγνήτης τα αντρικά βλέμματα πάνω της. Όταν η γυναίκα του τον βαρέθηκε και τον παράτησε για έναν νεαρό και εύρωστο ελαιοχρωματιστή, το ένα από τα δύο ερυθρά αιμοσφαίρια αιμολύθηκε, η όψη του έγινε περισσότερο κιτρινώδη και ο δύστροπος χαρακτήρας του κυριολεκτικά ανυπόφορος, με αποτέλεσμα να βγάζει τα απωθημένα του σε κάθε όμορφη γυναίκα που έμπαινε στο γραφείο του και να την ταλαιπωρεί ακόμα και για την πιο απλή υπόθεση. Το ίδιο έκανε και με τη σημερινή πελάτισσα και, αντί να την εξυπηρετήσει, την έστειλε κατευθείαν στον τμηματάρχη.

«Μα τόσο απλό ήταν;» απόρησε εκείνη όταν διαπίστωσε πόσο εύκολα τακτοποιήθηκε το ζήτημα το οποίο την είχε απασχολήσει τις τελευταίες μέρες. Ο υπάλληλος στον οποίο την είχε οδηγήσει ο κύριος Κονταξής το ρύθμισε μέσα σε ελάχιστα λεπτά.

«Ναι, δεσποινίς Ανδρεοπούλου. Τόσο απλό», είπε ο Αλέξανδρος, γοητευμένος από το φως που έκανε να λάμπουν τα μάτια της.

«Μα τότε...» Δεν αποτέλειωσε τη φράση που ήρθε στα χείλη της. Η σιωπή της ωστόσο ήταν τόσο εύγλωττη καθώς γύρισε και κοίταξε τον υπάλληλο που είχε αρνηθεί να την εξυπηρετήσει.

Ο Αλέξανδρος Κονταξής ακολούθησε την κατεύθυνση της ματιάς της.

«Αφήστε τον αυτόν, δεσποινίς Ανδρεοπούλου. Θα ασχοληθώ εγώ μαζί του», είπε καθώς τη συνόδευε προς την έξοδο. Μόλις τη διάβηκαν, η κοπέλα τού έδωσε το χέρι.

«Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Κονταξή».

«Παρακαλώ. Δεν κάνει τίποτα. Και... χάρηκα πολύ που σας γνώρισα».

«Κι εγώ, κύριε Κονταξή».

Κράτησε το χέρι της λίγο περισσότερο από το κανονικό, κοιτάζοντας τα όμορφα μάτια της. Το χαμόγελό της ήταν ξεστό, χωρίς ίχνος προσποίησης.

«Και αν χρειαστείτε ξανά κάτι...»

«Ξέρω, κύριε Κονταξή. Και σας ευχαριστώ. Θα απευθυνθώ σε σας».

Έπειτα η κοπέλα έστριψε δεξιά στη Σταδίου βαδίζοντας γρήγορα. Ο Αλέξανδρος Κονταξής έμεινε εκεί όπου στεκόταν, παρακολουθώντας τη να απομακρύνεται με ανάλαφρο βάδισμα, σαν γαζέλα. Είχε στυλώσει το βλέμμα πάνω της σαν να περιέμενε κάτι.

Άξαφνα η κοπέλα σταμάτησε κι έστρεψε το κεφάλι προς το μέρος του. Έπειτα συνέχισε τον δρόμο της μέχρι που χάθηκε στην πρώτη γωνία.

Όταν ο Αλέξανδρος Κονταξής γύρισε και προχώρησε προς το γραφείο του, δεν απείχε πολύ από το να χρωστάει χάρη στον δύστροπο υπάλληλο ο οποίος είχε αρνηθεί να εξυπηρετήσει την όμορφη κοπέλα.

* * *

Μία εβδομάδα αργότερα ο Γερμανός πρεσβευτής στην Αθήνα, πρίγκιπας Έρμπαχ, έδινε μια μεγαλοπρεπή δεξίωση στη γερμανική πρεσβεία, στην οποία ήταν προσκεκλημένος ο πρωθυπουργός Ιωάννης Μεταξάς, ο υπουργός Μανιαδάκης, ο μεγαλοεπιχειρηματίας Μποδοσάκης Αθανασιάδης, ιδιοκτήτης του Πυριτιδοποιείου και άλλων μεγάλων επιχειρήσεων, και πολλά εξέχοντα μέλη της αθηναϊκής κοινωνίας. Ο Αλέξανδρος Κονταξής δε συγκαταλεγόταν ανάμεσα στα «εξέχοντα μέλη», είχε εξασφαλίσει όμως την πρόσκληση στη δεξίωση χάρη στον Έρνεστ Τζιόμπεκ, ο οποίος του το είχε

ανακοινώσει πριν από δύο μέρες κι ήταν εκείνος που τον είχε υποδεχτεί στην είσοδο της πρεσβείας και τον είχε συστήσει στον Γερμανό πρεσβευτή...

* * *

Την ίδια νύχτα, πολλές ώρες αργότερα, ο Αλέξανδρος Κονταξής καθόταν στο μπαλκόνι του διαμερισμάτος του καπνίζοντας το ένα τσιγάρο πάνω στο άλλο, μ' ένα ποτό δίπλα του. Ο ύπνος τού είχε φύγει για τα καλά, καθώς οι εντυπώσεις από τη δεξίωση τον κρατούσαν σε υπερδιέγερση. Ήταν η πρώτη φορά που πήγαινε σε τέτοια εκδήλωση κι είχε βρεθεί ανάμεσα σε τόσες σημαντικές προσωπικότητες, με αποτέλεσμα να αισθάνεται συνεπαρμένος. Οι εικόνες περνούσαν ξανά και ξανά μπροστά από τα μάτια του, σε μια εναλλασσόμενη διαδικασία σαν κινηματογραφική ταινία. Κι όση ώρα διήρκεσε η δεξίωση, ο Έρνεστ Τζιόμπεκ παρέμενε κοντά του.

Ο Αλέξανδρος Κονταξής είχε γνωρίσει την κυρία Τζιόμπεκ τη μοναδική φορά που εκείνη είχε έρθει στην ΑΕΤΕ μαζί με τον σύζυγό της κι είχε εντυπωσιαστεί από την εμφάνισή της. Τούτη τη φορά, και μόλις αυτός κι ο Έρνεστ απομακρύνθηκαν από τον Γερμανό πρεσβευτή, βρέθηκαν μπροστά της. Ήταν περιτριγυρισμένη από πέντε έξι κυρίες της αριστοκρατίας, οι οποίες συναγωνίζονταν ποια θα την καλούσε πρώτη στο αρχοντικό της. Και για δεύτερη φορά ο Αλέξανδρος Κονταξής διαπίστωνε ότι ήταν μια γυναίκα με συγκλονιστική ομορφιά. Τη χαιρέτησε φιλώντας της το χέρι και όση ώρα μιλούσε μαζί της αντιλήφθηκε ότι οι άλλες κυρίες δεν έπαιρναν τα μάτια τους από πάνω του, γεγονός που τον κολάκεψε. Ήταν εντυπωσιακός στη θωριά, άρεσε στις γυναίκες και το ήξερε. *Σίγουρα θα αναρωτιούνται ποιος είμαι*, είπε μέσα του. Έπειτα όμως σκέφτηκε ότι, αν άκουγαν ότι ήταν ένας απλός

τημματάρχης στην ΑΕΤΕ –και μάλιστα κακοπληρωμένος–, θα έχαναν κάθε ενδιαφέρον για το άτομό του και βεβαίως δε θα υπήρχε η παραμικρή πιθανότητα να τον καλέσουν κι εκείνον όταν θα προσκαλούσαν στα σπίτια τους το ζεύγος Τζιόμπεκ. Άσ' τες να αναρωτιούνται, είτε πάλι μέσα του και, για την ώρα τουλάχιστον, διασκέδαζε με την περιέργειά τους.

Έπειτα από λίγα λεπτά ο Έρνεστ Τζιόμπεκ τον τράβηξε από την παρέα των γυναικών και τον πήγε να τον συστήσει στον Κλεμ φον Χόχενμπεργκ.

«Αλέξανδρε!» είπε εκείνος μόλις άκουσε τ' όνομά του. «Ο κοινός μας φίλος ο Έρνεστ μού είχε πει τόσα για σένα που ανυπομονούσα να σε γνωρίσω. Χαίρομαι λοιπόν που σε συναντώ».

Είχε μιλήσει με πολύ καλά ελληνικά και η πρώτη εντύπωση του Αλέξανδρου ήταν ότι δε θα μπορούσες να τον περάσεις για Γερμανό βλέποντάς τον. Πράγματι, ο στρατιωτικός ακόλουθος ήταν μελαχρινός, με μαύρα μαλλιά, μαύρο παχύ μουστάκι και μαύρα μάτια που σπιθοβολούσαν από εξυπνάδα πίσω από τα γυαλιά που φορούσε. Και ακόμα διέθετε κάτι που γινόταν αντιληπτό από την πρώτη στιγμή: Ήταν ζεστός και προσηνής σαν μεσογειακός τύπος.

«Τα ελληνικά σας είναι πολύ καλά», παρατήρησε εντυπωσιασμένος ο Αλέξανδρος Κονταξής, προκαλώντας ένα πλατύ χαμόγελο στον συνομιλητή του.

«Αλέξανδρε, μιλά μου, σε παρακαλώ, στον ενικό. Ναι, είναι καλά τα ελληνικά μου, όχι όμως τόσο καλά όσο είναι τα γερμανικά σου, όπως με πληροφόρησε ο κοινός μας φίλος».

«Εγώ όμως έχω σπουδάσει στο Βερολίνο. Εκτός αυτού, έμαθα από μικρός γερμανικά, επειδή η οικογένειά μου ήταν και είναι, όπως λέμε εδώ, γερμανόφιλη».

«Χαίρομαι που το ακούω. Κι εγώ είχα την ευκαιρία να μάθω τη δύσκολη μεν αλλά πολύ όμορφη γλώσσα σας επει-

δή γεννήθηκα στη Σμύρνη και είχα πολλούς φίλους συνομήλικούς μου Έλληνες, οι οποίοι μετά την καταστροφή της Σμύρνης εγκαταστάθηκαν εδώ στην Αθήνα. Με τους φίλους αυτούς δε διέκοψα ποτέ τις σχέσεις μου. Κατά καιρούς τούς είχα επισκεφθεί εδώ. Εκτός αυτού όμως, είχα φοιτήσει και στο φημισμένο ελληνικό σχολείο της Σμύρνης, την Ευαγγελική Σχολή. Είχα λοιπόν πολλές ευκαιρίες να μάθω τη γλώσσα σας, ευκαιρίες τις οποίες αξιοποίησα».

Μιλώντας, είχαν καταλήξει στη βεράντα της πρεσβείας, όταν τους πλησίασε ένας νεαρός Γερμανός και ζήτησε να μιλήσει στον φον Χόχενμπεργκ. Ο στρατιωτικός ακόλουθος έκανε τις συστάσεις και πρόσθεσε μιλώντας γερμανικά: «Ο Αρτούρ Ζάιτς, Αλέξανδρε, είναι ο γραμματέας της πρεσβείας μας. Έφτασε στην Αθήνα τον περασμένο Ιανουάριο κι ωστόσο, μέσα σ' αυτό το λίγο χρονικό διάστημα, ερωτεύτηκε μια όμορφη συμπατριώτισσά σου, η οποία του έκλεψε την καρδιά και του πήρε τα μυαλά». Ο νεαρός Γερμανός χαμογέλασε αμήχανα κι ο φον Χόχενμπεργκ τον χτύπησε φιλικά στον ώμο και στράφηκε στον συνομιλητή του.

«Αλέξανδρε, θα μου επιτρέψεις να απουσιάσω για λίγο. Σε πέντε λεπτά θα είμαι πάλι εδώ».

Πέρασαν περισσότερα από δεκαπέντε λεπτά μέχρι να επιστρέψει, κι όταν φάνηκε να έρχεται, συνοδευόταν από μια ξανθιά γυναίκα απροσδιόριστης ηλικίας. Ο Αλέξανδρος φαντάστηκε ότι θα ήταν η σύζυγός του αλλά γελάστηκε.

«Η κυρία Λιλί Βουτσινά», είπε ο στρατιωτικός ακόλουθος κάνοντας τις συστάσεις, «είναι εκλεκτή φίλη μας. Ο σύζυγός της...»

Ο Αλέξανδρος είχε ακούσει το όνομα του συζύγου της αλλά δεν τον είχε δει ποτέ από κοντά. Ήταν επιχειρηματίας, γνωστός στην αθηναϊκή κοινωνία, η σύζυγός του όμως ήταν γερμανικής καταγωγής.

«Είχα αρχίσει να λέω στον Αλέξανδρο, όταν με διέκοψαν», άρχισε να λέει ο φον Χόχενμπεργκ, «ότι ο ηγέτης μας, ο Αδόλφος Χίτλερ, κάνει μεγάλα σχέδια για μια ενωμένη Ευρώπη. Για μία Νέα Τάξη Πραγμάτων στην Ευρώπη, στην οποία η Ελλάδα είναι προορισμένη να καταλάβει σημαντική θέση. Βλέπεις, Αλέξανδρε, ο ηγέτης μας είναι θαυμαστής του ελληνικού πολιτισμού και βαθύς γνώστης της ελληνικής ιστορίας. Γνωρίζει επίσης ότι οι Άγγλοι –και οι Γάλλοι– φάνηκαν πολλές φορές ανάξιοι της εμπιστοσύνης που έδειξε απέναντί τους η Ελλάδα σε κρίσιμες περιόδους, και συνεπώς...»

Ενώ μιλούσε, ο Αλέξανδρος είχε έντονη την αίσθηση ότι ένα ζευγάρι μάτια ήταν καρφωμένα πάνω του. Κοίταξε γύρω γύρω αλλά δεν είδε τίποτα. Η ενοχλητική αίσθηση όμως εξακολουθούσε να τον απασχολεί και, στρέφοντας ξανά το κεφάλι, είδε τον αστυνόμο Σπύρο Παξινό, επικεφαλής της Υπηρεσίας Αλλοδαπών, να έχει στυλωμένα τα μάτια πάνω τους από την άλλη άκρη της βεράντας.

* * *

Την ίδια νύχτα, λίγες ώρες αργότερα, ο αστυνόμος Σπύρος Παξινός βρισκόταν στο γραφείο του, παρέα με δύο από τους ικανότερους συνεργάτες του, και κουβέντιαζε σύνοφρος μαζί τους.

«Τα σύννεφα πυκνώνουν πάνω από την Ευρώπη», έλεγε και οι συνάδελφοί του τον παρακολουθούσαν προσεκτικά, «και κανείς δεν ξέρει τι θα ξημερώσει αύριο. Ο Χίτλερ είναι ήδη πανίσχυρος, οι Άγγλοι και οι Γάλλοι τον παρακολουθούν ανήσυχoi και εντωμεταξύ έχει ενταθεί ο πόλεμος των κατασκόπων και από τις δύο πλευρές. Η γεωγραφική θέση της χώρας μας προσείλκυε πάντα το ενδιαφέρον, και, υπό τις παρούσες συνθήκες, το προσελκύει περισσότερο από κάθε άλλη φορά, επειδή στην Ελλάδα διασταυρώνο-

νται ξένα συμφέροντα και επιρροές. Ξέρουμε ότι στη χώρα μας δρουν ήδη κατάσκοποι και από τις δύο πλευρές και είμαστε υποχρεωμένοι να παρακολουθούμε με προσεκτικά βήματα και να αντιμετωπίζουμε κάθε κατασκοπευτική δραστηριότητα χωρίς να παίρνουμε το μέρος της μιας πλευράς, για να μην προκαλούμε την αντίδραση της άλλης. Είμαι βέβαιος ότι η Γερμανία έχει αναπτύξει ισχυρότερη κατασκοπευτική δράση από τους Αγγλογάλλους. Γνωρίζουμε ήδη ότι στη χώρα μας δρα ένα κατασκοπευτικό δίκτυο με το κωδικό όνομα “Σωκράτης”, το οποίο συγκεντρώνει και στέλνει πληροφορίες στη Γερμανία, αλλά προς το παρόν έχει καταστεί αδύνατον να μάθουμε ποιος κρύβεται πίσω απ’ αυτό το όνομα. Ποιος είναι ο αρχηγός του.

»Είμαι βέβαιος επίσης ότι η ελευθεριότητα με την οποία οι συμπατριώτες μας εκφράζουν τη συμπάθειά τους προς τη Γερμανία, την Αγγλία, τη Γαλλία και την Ιταλία καθιστά πολλούς απ’ αυτούς εύκολους στόχους. Θέλω να πω ότι πολλοί στρατολογούνται από ξένες υπηρεσίες για να συλλέγουν πληροφορίες και να τις διοχετεύουν στους προϊσταμένους τους. Όσοι ενδίδουν και στρατολογούνται το κάνουν είτε λόγω της ιδεολογίας τους είτε επειδή πληρώνονται, και μάλιστα αδρά. Ταυτόχρονα όμως υπάρχουν και υπηρεσίες προπαγάνδας, στελεχωμένες πάλι από δικούς μας, οι οποίες σκοπό έχουν να διαδίδουν στην κοινή γνώμη πληροφορίες, είτε θετικές υπέρ της χώρας που βρίσκεται πίσω από αυτούς, είτε αρνητικές, εις βάρος της αντίπαλης πλευράς. Και ακόμα είμαι βέβαιος ότι η γερμανική πρεσβεία είναι φωλιά κατασκόπων της οποίας το προσωπικό ανανεώνεται συνεχώς, ενώ παράλληλα στρατολογεί γερμανόφιλους συμπολίτες μας».

«Εκείνος ο Αλέξανδρος Κονταξής πώς βρέθηκε στη δεξίωση; Τι ρόλο παίζει;» ρώτησε ένας από τους συνεργάτες του.

«Δεν ξέρω και ξαφνιάστηκα όταν τον είδα. Εξέχουσα προ-

σωπικότητα δεν είναι ώστε να δικαιολογείται η πρόσκληση του στη δεξίωση. Δεν είδα πότε ήρθε και ποιος τον υποδέχτηκε, φαντάζομαι όμως ότι πήρε πρόσκληση από τον προϊστάμενό του στην ΑΕΤΕ, τον Έρνεστ Τζιόμπεκ. Οι πληροφορίες μου λένε ότι συνδέονται φιλικά, δικαιολογεί όμως αυτό την πρόσκλησή του στη δεξίωση; Πάντως το γεγονός ότι στην οικογένειά του είναι όλοι γερμανόφιλοι κι ότι ο ίδιος έχει σπουδάσει στο Βερολίνο με βάζει σε υποψίες. Μου έκανε επίσης εντύπωση ότι την περισσότερη ώρα την πέρασε στη βεράντα με τον στρατιωτικό ακόλουθο της γερμανικής πρεσβείας. Πολύ θα ήθελα ν' ακούσω τι έλεγαν αλλά δεν ήταν εφικτό».

«Ο στρατιωτικός ακόλουθος πάντως είναι σίγουρα κατάσκοπος».

«Δεν είμαι βέβαιος. Μπορεί να είναι, μπορεί και όχι. Έχει πολλούς φίλους στην Ελλάδα, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι γερμανόφιλοι. Έχει έρθει πολλές φορές στη χώρα μας. Φιλικός ως χαρακτήρας, επικοινωνεί καθημερινά με τους γνωστότερους οικονομικούς παράγοντες και με κυβερνητικά στελέχη και έχει αναπτύξει στενές σχέσεις με κοσμικούς κύκλους της Αθήνας. Έχω την αίσθηση ότι οι κοσμικοί Αθηναίοι με τους οποίους συναναστρέφεται του παρουσιάζουν νέα πρόσωπα, από τα οποία διαλέγει τις πιο χρήσιμες γνωριμίες. Στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο υπηρέτησε ως έφεδρος αξιωματικός του γερμανικού στρατού και πριν από πέντε χρόνια ίδρυσε κάποια εμπορική επιχείρηση στον Πειραιά, με υποκαταστήματα στη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις. Αν είναι όντως κατάσκοπος, τότε μπορούμε να συμπεράνουμε ότι αυτή η επιχειρηματική του δραστηριότητα αποτέλεσε απλώς κάλυψη για τη συλλογή πληροφοριών που ενδιέφεραν τη χώρα του. Αργότερα επανήλθε στον στρατό ως αξιωματικός εξ εφέδρων».

«Θα ήταν όντως ενδιαφέρον να ξέραμε τι έλεγε όλη την ώρα μ' αυτό τον Κονταξή».

«Ναι, θα ήταν. Κάποια στιγμή μάλιστα τον σύστησε στη Λιλή Βουτσινά κι έμειναν πολλή ώρα μαζί. Αυτή η γυναίκα είναι φανατική εθνικοσοσιαλίστρια». Έμεινε σιωπηλός για λίγο, κοιτάζοντας τους συνεργάτες του. Έπειτα έριξε μια ματιά στο ρολόι του. «Πέρασε η ώρα. Σας ξενύχτησα αλλά το θεώρησα αναγκαίο. Καλό είναι πάντως να έχουμε τα μάτια και τα αυτιά μας ανοιχτά και να προχωρούμε με πολύ προσεκτικά βήματα. Μαύρα σύννεφα έχουν σκεπάσει τον ουρανό της Ευρώπης και πολύ φοβάμαι ότι δε θ' αργήσει να ξεσπάσει καταιγίδα...»

* * *

Ο δημοσιογράφος Χρίστος Παναγιωτάκης, αρχισυντάκτης της εφημερίδας *Χρόνος*, κοίταξε τον Αλέξανδρο Κονταξή που άναβε το τέταρτο τσιγάρο μέσα σε μισή ώρα και κούνησε επιτιμητικά το κεφάλι.

«Πολλά καπνίζεις», παρατήρησε.

«Εσύ που δεν καπνίζεις θα πεθάνεις υγιής», είπε εκείνος, τραβώντας την πρώτη ρουφηξιά.

«Πάντα ετοιμόλογος», παραδέχτηκε ο δημοσιογράφος.

«Καλοσύνη σου που μου το αναγνωρίζεις».

«Ε, πώς! Ας σου αναγνωρίσω κι ένα προτέρημα μέσα στα τόσα ελαττώματά σου».

«Πες μου ένα».

«Μπορώ να σου απαριθμήσω πολλά, αλλά αμέσως αμέσως θα σου πω δύο. Πρώτον, είσαι αδιόρθωτος γυναικάς – με πολλές επιτυχίες, οφείλω να παραδεχτώ. Κι όλες με όμορφες γυναίκες».

«Ζηλεύεις».

«Το παραδέχομαι, αλλά δε θα το αναλύσω τώρα. Και, δεύτερον, είσαι γερμανόφιλος. Ειλικρινά δεν μπορώ να κατανοήσω γιατί συμπαθείς τους Γερμαναράδες».

«Επειδή είναι καλύτεροι και περισσότερο μεθοδικοί από τους Εγγλέζους, οι οποίοι το μόνο που πρεσβεύουν είναι το διαίρει και βασίλευε».

«Σ' αυτό το τελευταίο δεν έχεις και πολύ άδικο».

«Καθόλου!»

Τελευταία Κυριακή του Ιουνίου και η μέρα προβλεπόταν πολύ ζεστή. Ήταν πρωί ακόμη και στο πεζοδρόμιο ενός καφεζαχαροπλαστείου της Πανεπιστημίου κοντά στο Σύνταγμα επικρατούσε ευχάριστη δροσιά. Ο δημοσιογράφος ζήτησε έναν δεύτερο καφέ.

«Δεν κοιμήθηκα καθόλου απόψε. Κάποια βλάβη στο πιεστήριο μας καθυστέρησε να βγάλουμε την εφημερίδα», δικαιολογήθηκε.

«Τίποτα συνταρακτικό;» ρώτησε ο Αλέξανδρος.

«Συνταρακτικό όχι. Τα συνηθισμένα, αλλά δεν μπορούσαμε να μη βγούμε. Ωστόσο υπάρχουν πολλά συνταρακτικά που θα 'θελα να τα γράψω, αλλά, βλέπεις, υπάρχει και η λογοκρισία. Αλήθεια, για πες μου, αυτός ο φίλος σου ο Έρνεστ Τζιόμπεκ τι μέρος του λόγου είναι;»

«Είναι ένας από τους πιο ευφυείς ανθρώπους που συνάντησα ποτέ στη ζωή μου».

«Αυτό λένε και οι δικές μου πληροφορίες. Μέσα σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα που βρίσκεται στην Αθήνα, κατόρθωσε ώστε οι εμφανίσεις της ωραιότητας συζύγου του να προκαλούν μεγάλη εντύπωση στην αθηναϊκή κοινωνία. Προσωπικά δεν αποκλείω να εκμεταλλεύεται την εντύπωση που προκαλεί η γυναίκα του στους κύκλους της υψηλής κοινωνίας για να συλλέγει πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν για τα πάσης φύσεως ελληνικά ζητήματα».

«Αρνούμαι να το σχολιάσω».

«Δε μου κάνει εντύπωση που αρνείσαι. Σιγά μην αφήσεις να σου θίξουμε τον φίλο σου και τη γυναίκα του. Εμένα όμως

οι πληροφορίες μου μου λένε ότι η χώρα μας έχει γίνει ο παράδεισος των κατασκόπων τα τελευταία χρόνια. Κι από τις δύο πλευρές, για να μη νομίζεις ότι κατηγορώ μόνο τους φίλους σου τους Γερμαναράδες. Υπάρχουν υπόνοιες ότι νεαροί Γερμανοί αρχαιολόγοι που έρχονται όλο και συχνότερα τελευταία για να κάνουν δήθεν την πρακτική τους σε περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος είναι στην πραγματικότητα κατάσκοποι οι οποίοι σκοπό έχουν να συλλέξουν πληροφορίες. Το ίδιο συμβαίνει και με τουρίστες που έρχονται από τη Γερμανία, το ίδιο και με εμπορικούς αντιπροσώπους κτλ. κτλ. Ακόμα, είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι κυβερνήτες των αεροπλάνων της Lufthansa που έρχονται σε ελληνικά αεροδρόμια είναι πιλότοι της γερμανικής πολεμικής αεροπορίας κι ότι από τα αεροπλάνα αυτά τραβούν πολλές αναγνωριστικές αεροφωτογραφίες. Όλα αυτά τα γνωρίζουν όσοι πρέπει από τους δικούς μας, αλλά δεν μπορούν να κάνουν τίποτα».

«Γιατί μου τα λες τώρα αυτά;»

«Επειδή είσαι φίλος. Για να προσέχεις. Είσαι γερμανόφιλος και είναι δικαίωμά σου. Όπως δικαίωμα και κάποιου άλλου είναι να είναι αγγλόφιλος ή φίλος των Μασάι της Αφρικής. Αλλά μέχρι εκεί. Πάνω απ' όλα πρέπει να παραμείνουμε Έλληνες. Όλοι. Οι καιροί είναι δύσκολοι και επικρατεί μεγάλη αβεβαιότητα για το αύριο. Και να ξέρεις ένα πράγμα: και οι μεν και οι δε, και οι Γερμανοί δηλαδή και οι Άγγλοι, το συμφέρον τους κοιτάζουν και μόνο αυτό. Έχε τις πεποιθήσεις σου λοιπόν, αλλά πρόσεχε. Είσαι φίλος και δε θα 'θελα να σε δω μπλεγμένο. Κι αν δεν το ξέρεις, σε πληροφορώ ότι είναι πολύ εύκολο να μπλέξεις νομίζοντας ότι υπηρετείς μιαν ιδέα. Γι' αυτούς –όποιοι και να είναι– θα είσαι μόνο ένα πiónι. Που θα το χρησιμοποιούν ανάλογα με την εξέλιξη του παιχνιδιού. Αν μάλιστα πιστεύουν ότι με μια κίνηση θα κάνουν

ματ, θα μετακινήσουν το πιόνι για να την κάνουν, έστω κι αν ξέρουν εκ των προτέρων ότι με αυτή το πιόνι θα καταστραφεί, θα σπάσει και θα εξαφανιστεί από τη σκακιέρα».

Όση ώρα μιλούσε ο δημοσιογράφος, ο Αλέξανδρος τον άκουγε μ' ένα συγκαταβατικό χαμόγελο, με τα τελευταία όμως λόγια του το χαμόγελο χάθηκε από τα χείλη του. Για μια δυο στιγμές αναλογίστηκε ότι ο φίλος του ίσως να είχε δίκιο. Άλλωστε ο Χρίστος –μεγαλύτερός του κατά δέκα χρόνια– μετρούσε πάντα τις κουβέντες που έβγαιναν από τα χείλη του. Έπιασε πάλι το πακέτο του για να πάρει ένα ακόμα τσιγάρο, αλλά, με την κίνηση αυτή, το βλέμμα του έπεσε στην απέναντι μεριά του δρόμου και η χειρονομία του έμεινε μισή.

Στο πεζοδρόμιο, ακριβώς απέναντι από το καφεζαχαροπλαστείο, μπροστά στη βιτρίνα ενός βιβλιοπωλείου, στεκόταν μια κοπέλα με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος τους. Δεν την είχε αντιληφθεί να πλησιάζει, ωστόσο, παρά το ότι παρέμενε ακίνητη κοιτάζοντας τα βιβλία και εκείνος έβλεπε μόνο το πίσω μέρος του κορμιού της, την αναγνώρισε από κάτι το αδιόρατο που υπήρχε πάνω της κι ένα ξαφνικό και απροσδιόριστο σκίρτημα μέσα του τον έκανε να πεταχτεί σαν ελατήριο από το κάθισμά του.

«Με συγχωρείς για ένα λεπτό», είπε στον φίλο του και, χωρίς να πάρει το βλέμμα από την ακίνητη σιλουέτα της κοπέλας, κατέβηκε εντελώς απρόσεκτα στον δρόμο. Άκουσε κάποιον να φωνάζει: «Να, όρνιο», μα δε γύρισε να δει τη μεγαλοπρεπή μούντζα που του είχε στείλει ο οδηγός ο οποίος κόντεψε να τον πατήσει, καθώς είχε βρεθεί ξαφνικά μπροστά στη μούρη του αυτοκινήτου του. Απλώς διέσχισε τα λίγα μέτρα που απέμειναν κι έφτασε κοντά στην κοπέλα, που, εντελώς ανυποψίαστη, εξακολουθούσε να κοιτάζει τα βιβλία στις προθήκες του βιβλιοπωλείου.

«Καλημέρα σας», είπε και μόνο όταν ξεστόμισε τη λέξη

συνειδητοποίησε ότι κοντανάσαινε σαν να είχε λαχανιάσει κι ότι η φωνή του δεν ήταν σταθερή.

Η κοπέλα δεν τον είχε αντιληφθεί να πλησιάζει και στο άκουσμα της φωνής του γύρισε ξαφνιασμένη και τον κοίταξε. Για μια μόνο στιγμή, ο Αλέξανδρος είχε την αίσθηση ότι μια έκφραση ενόχλησης φάνηκε στο πρόσωπό της. Αμέσως όμως τον αναγνώρισε και τα μάτια της φωτίστηκαν.

Ωστόσο, μέσα στις λίγες στιγμές που έμειναν ακίνητοι κοιτάζοντας ο ένας τον άλλο, ο Αλέξανδρος κατάλαβε ότι στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την προηγούμενη συνάντησή τους είχε συντελεστεί μέσα του μια διεργασία μυστική, συγκεχυμένη και πρωτόγνωρη, από την οποία τώρα αισθανόταν να πηγάζει κάποια εντελώς καινούργια αξία. Κάτι ασυνήθιστο είχε φωλιάσει στην ψυχή του κι είχε ξεπηδήσει ξαφνικά, κάνοντάς τον να κοντανασαίνει.

«Κύριε Κονταξή; Καλημέρα σας», άκουσε τη φωνή της.

Μόλο που ήταν αμακιγιάριστη, η επιδερμίδα της έλαμπε, νεανική και γεμάτη ζωντάνια. Τα μάτια της φάνταζαν καθάρια και ζωηρά, μ' ένα καινούργιο βάθος. Οι γραμμές των χειλιών της έδειχναν πιο απαλές απ' όσο τις θυμόταν. Και στην έκφρασή της υπήρχε μια ήρεμη αξιοπρέπεια και υπερηφάνεια. Ο ίδιος ήταν πάντα ετοιμόλογος, με εκπληκτική αίσθηση χιούμορ· τώρα όμως λες και οι λέξεις είχαν στερέψει στα χείλια του.

«Δεσποινίς Ανδρεοπούλου... χαίρομαι που σας βλέπω...» ήταν το μόνο που βρήκε να πει.

«Κι εγώ, κύριε Κονταξή».

Η έκφρασή της είχε αλλάξει ξαφνικά. Τα μάτια της τον κοίταζαν διεισδυτικά, σαν να προσπαθούσαν να εισχωρήσουν στα μύχια της ψυχής του.

«Σας είδα από απέναντι», είπε ο Αλέξανδρος, δείχνοντας με μια κίνηση της κεφαλής το καφεζαχαροπλαστείο. «Έπινα

καφέ μ' έναν φίλο, όταν ξαφνικά σάς είδα να στέκεστε μπροστά στη βιτρίνα. Έβλεπα μόνο την πλάτη σας αλλά δε δυσκολεύτηκα να σας αναγνωρίσω».

«Έτσι λοιπόν», χαμογέλασε η κοπέλα.

«Ναι. Εσείς πώς βρεθήκατε εδώ;»

«Πηγαίνω στο ατελιέ μου».

«Α! Είναι εδώ κοντά;»

«Ναι, πολύ κοντά. Αλλά, καθώς περνούσα, στάθηκα να ρίξω μια ματιά στα βιβλία».

Ο Αλέξανδρος έμεινε αναποφάσιτος για μια δυο στιγμές.

«Θα θέλατε να σας προσφέρω έναν καφέ;» ρώτησε έπειτα, δείχνοντας απέναντι.

«Ευχαριστώ, αλλά δεν έχω χρόνο. Λυπάμαι».

«Τότε θα θέλατε να φάμε ένα βράδυ μαζί;»

«Όχι!»

Είχε προφέρει τη λέξη μ' έναν τρόπο σχεδόν απότομο. Και δε χαμογελούσε πια κοιτάζοντάς τον.

Ο Αλέξανδρος αισθάνθηκε άβολα. Μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα η ευχάριστη ατμόσφαιρα των πρώτων στιγμών διαλύθηκε. Η άρνησή της κι ο τρόπος που την εκδήλωσε ήταν σαν χαστούκι στο μάγουλό του. *Μα πού βρήκα το θάρρος να την καλέσω για φαγητό ύστερα από τόσο σύντομη γνωριμία*, σκέφτηκε, βάζοντάς τα με τον εαυτό του.

Την άλλη στιγμή η κοπέλα έβαλε τέρας στη σύντομη συνάντησή τους.

«Χάρηκα που σας είδα, κύριε Κονταξή». Είχε ένα ελαφρό μειδίαμα στα χείλη καθώς πρόφερε τούτες τις λέξεις. «Αντίο», είπε έπειτα, του γύρισε την πλάτη κι απομακρύνθηκε.

«Κι εγώ...» είπε εκείνος, αλλά ήταν αμφίβολο αν τον άκουσε η κοπέλα. Για ένα δυο λεπτά έμεινε να την παρακολουθεί καθώς απομακρνονόταν αεράτη, μ' εκείνο το βάδισμα της γαζέλας που είχε διακρίνει την πρώτη φορά. Τώρα όμως δεν έστρε-

ψε πίσω το κεφάλι μέχρι που χάθηκε από το οπτικό του πεδίο. Κι εκείνος, ενώ κοίταζε κατά τη γωνία πίσω από την οποία είχε χαθεί, αισθανόταν σαν παιδί που του είχαν κλέψει το πιο αγαπημένο του παιχνίδι. Έπειτα πέρασε προσεκτικά τον δρόμο. Πριν καλοκαθίσει, άναψε τσιγάρο, αποφεύγοντας να κοιτάξει τον Χρίστο, ο οποίος τον παρατηρούσε κουνώντας το κεφάλι.

«Είσαι αδιόρθωτος», τον άκουσε να λέει και εκνευρίστηκε αδικαιολόγητα.

«Τι θες να πεις;» ρώτησε επιθετικά.

«Κάνεις ότι δεν καταλαβαίνεις; Ποια είναι αυτή που μόλις την είδες έτρεξες τόσο απρόσεκτα που παραλίγο να σε παρασύρει το αυτοκίνητο;»

«Μία...»

«Σώπα! Κι εγώ έλεγα μήπως ήταν δύο!»

«Εξυπνάδες...» ξεστόμισε απότομα και συννεφιασμένος τη λέξη ο Αλέξανδρος και πρόσθεσε: «Κόψε τις κρυάδες».

«Μπα; Νευράκια βλέπω; Νευράκια; Βρε μπας κι είσαι τιμημένος μαζί της; Πλάκα θα 'χει».

Οι λέξεις χτύπησαν σαν τύμπανο στ' αυτιά του Αλέξανδρου και για μερικές στιγμές απόμεινε να κοιτάζει τον φίλο του σαν να ήταν η πρώτη φορά που τον έβλεπε.

* * *

Η Ισμήνη Ανδρεοπούλου έφτασε στο ατελιέ της κακόκεφη, επειδή η απρόοπτη συνάντηση μπροστά στο βιβλιοπωλείο της είχε χαλάσει την καλή διάθεση που είχε όταν ξεκινούσε από το σπίτι της. Παιδεύτηκε προσπαθώντας να ανοίξει την πόρτα και μόνο έπειτα από επανειλημμένες άκαρπες προσπάθειες κατάλαβε ότι προσπαθούσε να την ξεκλειδώσει με το κλειδί του διαμερισμάτος της. Πήρε το σωστό κλειδί από την τσάντα της, άνοιξε και μπήκε. Πρώτη της δουλειά ήταν να ψήσει

έναν δυνατό καφέ, παρόλο που δεν είχε περάσει πολλή ώρα από τη στιγμή που είχε πει τον πρώτο. Έπειτα πήγε και στάθηκε μπροστά σ' έναν μισοτελειωμένο πίνακα, με το φλιτζάνι του καφέ στο χέρι, αλλά μέσα σε λίγες μόνο στιγμές συνειδητοποίησε ότι δεν είχε καμία διάθεση να πιάσει τα πινέλα της και, αφού άνοιξε το ραδιόφωνο, πήγε και κάθισε σε μια πολυθρόνα, προσπαθώντας να καμμάρει τα τεντωμένα νεύρα της.

Πάνω στο χαμηλό τραπεζάκι δίπλα στην πολυθρόνα είδε ξεχασμένο ένα πακέτο τσιγάρα του πατέρα της. Έψαξε, βρήκε ένα κουτί σπίρτα και άναψε ένα τσιγάρο, αλλά, με την πρώτη ρουφηξιά, την έπιασε δυνατός βήχας και τα μάτια της δάκρυσαν. Ήταν η πρώτη φορά που επιχειρούσε να καπνίσει και ο καπνός, εκτός από τον βήχα, της προκάλεσε και αηδία. «Τι διάβολο καταλαβαίνουν που καπνίζουν», είπε βήχοντας. Έσβησε το τσιγάρο τσαλακώνοντάς το εκνευρισμένη και ήπια μια γερή γουλιά καφέ, σαν να προσπαθούσε να ξεπλύνει το στόμα της, αλλά τώρα και ο μυρωδάτος καφές είχε χάσει τη γεύση του. Πήγε και άδειασε στον νεροχύτη το μισογεμάτο ακόμη φλιτζάνι, αλλά μόνο τη στιγμή που το έπλενε συνειδητοποίησε αυτό που δεν είχε καταλάβει τόσην ώρα: ότι ήταν εκνευρισμένη με τον ίδιο τον εαυτό της. Μόλις το κατάλαβε, ντράπηκε.

«Δεν ήταν τρόπος αυτός με τον οποίο φέρθηκες, κυρία μου», είπε, κοιτάζοντας το πρόσωπό της στον καθρέφτη. Εντάξει, δεν ήταν σωστό που της πρότεινε να βγουν ένα βράδυ για φαγητό στη δεύτερή τους κιάλας συνάντηση, όταν μάλιστα η πρώτη είχε διαρκέσει λίγα μόλις λεπτά. Από πού πήρε το θάρρος; Μήπως του είχε δώσει αυτή κάποιο δικαίωμα; Όχι βέβαια! Για ποια λοιπόν την είχε περάσει; Αλλά, παρ' όλα αυτά, η ίδια θα μπορούσε να έχει αρνηθεί πιο ευγενικά. Εκείνο το ξερό «όχι» και το πώς το είχε ξεστομίσει θα τα είχε αισθανθεί ο άνθρωπος σαν σκαμπίλι. Κι ύστερα, ο τρόπος που του είχε γυρίσει την πλάτη κι είχε φύγει... «Ας τα, κυρία μου,

φέρθηκες ανάγωγα», είπε πάλι, εξακολουθώντας να κοιτάζεται στον καθρέφτη. Την άλλη στιγμή το πρόσωπό του ήρθε ολοκάθαρα στη μνήμη της, σαν να τον είχε μπροστά της.

Αναμφισβήτητα ήταν γοητευτικός άντρας. Δεν ήταν ωραίος με την κλασική έννοια του όρου, αλλά ήταν γοητευτικός, με καθάριο βλέμμα. Παρόλο που τον γνώριζε ελάχιστα, θα μπορούσε να πει ότι ήταν βέβαιη πως έδειχνε σοβαρός και καλλιεργημένος, με λεπτούς τρόπους, χωρίς να είναι σε θέση να πει πού στήριζε αυτή τη βεβαιότητα. Οπωσδήποτε όμως δεν έδειχνε να είναι ένας από εκείνους τους φτηνούς γόητες που βρίσκουν ευχαρίστηση με το να παίρνουν από πίσω την κάθε όμορφη κοπέλα που θα δουν στον δρόμο. Αντιθέτως, τώρα που έκανε όλες αυτές τις σκέψεις, το γυναικείο ένστικτό της της έλεγε ότι ο συγκεκριμένος ήταν από εκείνους που θέλουν να ανακαλύπτουν τη βαθύτερη ψυχή της γυναίκας. Άφησε να της ξεφύγει ένας βαθύς αναστεναγμός, σαν αναλογίστηκε ότι ο Αρτέμις ποτέ δεν προσπάθησε –ή δε θέλησε– να ανακαλύψει την ψυχή της. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά τα δύο χρόνια που ήταν μαζί κράτησε κρυμμένη και τη δική του ψυχή. Έκρουσε κι η ίδια τη δική της, όπως έκανε και με τις σκέψεις της και μ' όλα όσα αισθανόταν. Έψησε έναν ακόμα καφέ αλλά και πάλι της φάνηκε άνοστος, ενώ μοσχοβολούσε όταν τον έβγαζε από το σακουλάκι του. Το ραδιόφωνο εξακολουθούσε να παίζει αλλά εκείνη ούτε που το άκουγε, καθώς τότε καθόταν σε κάποια πολυθρόνα και τότε πηγαινοερχόταν άσκοπα μέσα στο ατελιέ της. Όλα τής έφταιγαν κι ήταν η πρώτη φορά που την είχε κυριεύσει τόση συναισθηματική αστάθεια.

Άξαφνα συνειδητοποίησε ότι είχε περιπέσει σε μελαγχολία και οι άσχημες στιγμές, ώρες και μέρες της ζωής της άρχισαν να έρχονται στη μνήμη της με εκπληκτική ενάργεια, παραμερίζοντας κάθε ευχάριστη θύμηση. Θυμήθηκε, αίφνης, τη γιαγιά της από τη μητέρα της, η οποία, όταν έχασε

τον άντρα της από τύφο, αναρωτιόταν συνεχώς αν η ζωή είναι χαρά ή θλίψη. Τούτο το ερώτημα έγινε σιγά σιγά πρόβλημα για τη μικρή τότε Ισμήνη, ένα πρόβλημα που έμεινε αναπάντητο μέχρι τη μέρα που άρχισε να διαβάσει συλλαβίζοντας τις λέξεις, σαν πήγε σχολείο. Τότε διάβασε σε κάποιο βιβλίο, το οποίο είχε ξεχάσει στο σπίτι τους μία από τις θείες της, ότι, αν η ζωή είναι χαρά, τότε ο άνθρωπος θα πρέπει να κάνει ό,τι μπορεί για να ζει ευχάριστα, αν όμως είναι θλίψη, θα πρέπει να είναι ευχαριστημένος με όσα έχει. Δεν κατάλαβε λέξη απ' όσα είχε διαβάσει συλλαβιστά αλλά το πρόβλημα είχε βρει πια την απάντησή του στο μυαλούδάκι της. Τώρα που το θυμήθηκε ξανά, κλεισμένη στο ατελιέ της, συλλογίστηκε ότι η απάντηση δεν ήταν ούτε τόσο απλή ούτε τόσο εύκολη. Αλλά δεν είχε συνειδητοποιήσει ακόμη ότι τούτο το πρωί οι σκέψεις της ήταν τόσο δαιδαλώδεις, ότι πήγαιναν πολύ πιο μακριά απ' ό,τι συνήθως. Ήταν η πρώτη φορά που σκεφτόταν ότι πολλές φορές δε ζούμε αυτό για το οποίο είμαστε προορισμένοι ή ότι καταδικάζουμε τον ίδιο τον εαυτό μας ή τη σάρκα από τη σάρκα μας εξαιτίας τραγικών συνθηκών. Ποιων τραγικών συνθηκών όμως; Του θανάτου; Ή μήπως ενός γάμου; Ο θάνατος έχει τη σφραγίδα του οριστικού και του αμετάκλητου. Αλλά μήπως και ένας γάμος, όταν μάλιστα σου τον επιβάλλουν, δεν καθιστά το κοινό νόημα της ζωής δύο ανθρώπων ακαθόριστο και ημιτελές; Για μίαν ακόμα φορά από τον νου της άρχισαν να περνούν αποσπασματικά εικόνες από τη ζωή της με τον Αρτέμη. Αλλά για πρώτη φορά αναλογίστηκε ότι, ύστερα από εκείνη την εμπειρία που έζησε στα δύο χρόνια του γάμου της, θα είχε στη συνέχεια την τάση να αποκαλύπτει μονάχα ένα κομμάτι του εαυτού της, ποτέ ολόκληρο. Επειδή είχε πιστέψει –και είχε αποδεχτεί– ότι αυτός ήταν ο πραγματικός κόσμος κι όχι εκείνος που έπλαθε με τη φαντασία της, τότε που περιόμιε τον άντρα που θα έκα-

νε τις αισθήσεις της να ξυπνήσουν. Κι όσο ο καιρός περνούσε και θυμόταν τη μητέρα της που έλεγε για τον Αρτέμη ότι διέθετε πυγμή, στοιχείο που προσδίδει αξία στον άντρα, και ότι δεν την πείραζε που ήταν πρωτόγονος και χωρίς κανενός είδους ευαισθησίες, τόσο η ίδια σκεφτόταν ότι ο κυνισμός των γονιών της άγγιζε τα όρια της απόλυτης ανευθυνότητας.

Το ατελιέ της δεν τη χωρούσε άλλο. Αισθανόταν ότι ασφυκτιούσε μέσα στους τέσσερις τοίχους. Πήρε την τσάντα της, αλλά, μια στιγμή πριν βγει, πήγε στον καθρέφτη. Κοιτάχτηκε και αναρωτήθηκε αν έβλεπε καλά ή μήπως το κρύσταλλο παραμόρφωνε το είδωλό της. Το θέαμα της άρεσε.

Τα μάτια της έλαμπαν και το πρόσωπό της αποκάλυπτε τα αποθέματα κάποιας ελπίδας που έκρυβε μέσα της.

* * *

Με πάντρεψαν πριν από οχτώ χρόνια... και μόλις τη νύχτα που πέρασε έζησα, για πρώτη φορά, τη θύελλα των συναισθημάτων που με συντάραξαν και με μεταμόρφωσαν σε αληθινή γυναίκα. Κι αναλογίζομαι ότι στο βάθος του φύλου μου, μέσα στις ρίζες του ενσύκτου, βρισκόταν η γυναίκα σε ύπνωση, περιμένοντας τον κατάλληλο άντρα, που θα την ξυπνούσε, επιφυσώντας τη συνείδηση μαζί και την πνοή του σ' ένα καινούργιο ον. Αυτό το καινούργιο ον είμαι τώρα εγώ!

Αυτά γράφει στο ημερολόγιό της η Ισμήνη Κονταξή έναν χρόνο πριν από την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου. Αργότερα, κατά τη διάρκεια της Κατοχής, θα σταθεί πολλές φορές αβέβαιη ανάμεσα στη νύχτα και στο φως και θα αναζητήσει απεγνωσμένα έναν λόγο για να ακουμπήσει... Μα ποτέ δε θα πάψει να κοιτάζει το φεγγάρι με μάτια γεμάτα όνειρα.

Εφτά χρόνια μετά το τέλος του πολέμου θα βρεθεί μπροστά σε μια καινούργια αρχή. Και τότε θα προσπαθήσει να κατανοήσει τους ανθρώπους με τους οποίους συναναστράφηκε τις άγριες μέρες της Κατοχής, όταν η ανθρώπινη ζωή δεν είχε καμιά αξία.

Ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα, που στέλνει το μήνυμα πως, όταν υπάρχουν άνθρωποι με σεβασμό και πίστη σε υψηλές αξίες, δεν μπορούμε παρά να ελπίζουμε σε μια άνοιξη πραγματική, ύστερα από τη δίνη του χειμώνα.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-1086-9

9 786180 110869

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 16331

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η